

Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України
Уманський державний педагогічний університет
імені Павла Тичини
Історичний факультет

**Карасевич А.О.,
Левківський К.М., Сокирська В.В.**

**Політичні портрети
новітньої доби**

книга -4 - «Азія» (частина – II)

Навчальний посібник для студентів гуманітарних факультетів

Умань 2013

УДК - 94(5) «190 /199» (092)

ББК – 63.3 6-8я 73

К - 21

Рецензенти:

Токовенко О. С. – доктор філософських наук, професор, декан

факультету суспільних наук і міжнародних відносин Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Шатохін А. М. – доктор соціологічних наук, професор, завідувач кафедри соціально-гуманітарних і правових дисциплін Уманського національного університету садівництва

Кривошеїн В. В. – доктор політичних наук, професор кафедри політології Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

**Рекомендовано Міністерством освіти і науки, молоді та спорту
України**

від 16 серпня 2012 року № 1/ 11 – 13406

Політичні портрети Новітньої доби . Книга 4. Частина II – «Азія» - Навчальний посібник / Укладачі: А.О. Карасевич., К.М. Левківський., В.В.Сокирська. – Умань.: ПП Жовтий О.О., 2013. – 514 с.

У навчальному посібнику розглядаються політичні ідеї і вчення видатних особистостей азіатського континенту в епоху Новітньої доби. Укладачі пропонують своїм читачам основні етапи формування політичної думки у названому регіоні, політичні портрети державотворців і президентів, полководців і законодавців, реформаторів і диктаторів, представників церковного кліру і гуманістів, політичних філософів та істориків політики, політичних злочинців і відомих представників політичних партій, всіх, хто мав відношення до формування політичного життя у ХХ – початку ХХІ століття.

Посібник буде корисним всім тим, хто цікавиться складними процесами формування політичної культури сьогодення, кому не байдужа історія державотворення в епоху Новітньої доби.

©Карасевич А. О., Левківський К.М., Сокирська В.В.

Зміст

Глава I. Політичне життя Південної Азії крізь призму політичних портретів відомих людей (Республіка Індія (4), Ісламська Республіка Пакистан (32), Федеративна Демократична Республіка Непал (57), Народна Республіка Бангладеш (62), Королівство Бутан (70), Мальдівська Республіка (77), Демократична Соціалістична Республіка Шри Ланка (84) 4

Глава II. Політичні портрети Південно – Східної Азії Новітньої доби (Республіка Індонезія (95), Республіка Філіппіни (120), Королівство Таїланд (133), Держава Бірма – М'янма (143), Лаоська Народно-Демократична Республіка (155), Королівство Камбоджа (176), Соціалістична Республіка В'єтнам (186), Республіка Сінгапур (196), Малайзія (217), Держава Бруней – Даруссалам (225) 95

Глава III. Видатні державотворці і політологи в Східній і Центральній Азії в Новітню епоху (Китайська Народна Республіка (230), Монголія (328), Південна Корея (Корейська Республіка) (341), Корейська Народно-Демократична Республіка (354), Японія (374), Республіка Таджикистан (432), Республіка Казахстан (449), Республіка Узбекистан (459), Республіка Киргизстан (472), Республіка Туркменістан (493).....230

Іменний покажчик.....504

Література.....514

Глава I.

Політичне життя Південної Азії крізь призму політичних портретів відомих людей

РЕСПУБЛІКА ІНДІЯ

सत्यमेव जयते

Індія — сьома за розмірами країна у світі. Її територію умовно поділяють на три природні зони. На півночі височіють гірські системи Каракорум та Гімалаї (там знаходиться найвища точка Індії — гора Нангапарбат (8126 м). На півдні країни лежить плоскогір'я Декан, а між ним і Гімалаями та Каракорумом простяглася Індо-Ганзька рівнина.

Клімат більшої частини Індії тропічний, на півночі — тропічний мусонний. Проте кліматичні умови тут надзвичайно різноманітні: від високогірних районів, де лежать вічні сніги і лютують морози, до низинних, у яких цілий рік панує спека. Кількість опадів теж різна: у пустелі Тар випадає від 60 до 100 мм опадів за рік, у центрі плато Декан — 300—400, у Східних Гімалаях — 3000—6000 мм. А містечко Черапунджа, розташоване на південному сході країни, на плато Шилонг, є найвологішим місцем суходолу на планеті — щоріч тут випадає близько 12 000 мм опадів у вигляді дощу. 1947 року кількість опадів там досягла 24 326 мм!

Близько чверті території країни вкривають ліси: вічнозелені тропічні, мішані та хвойні. У деяких рівнинних районах Індії ще можна побачити носорогів, тигрів, левів, слонів, шакалів, гієн, у Гімалаях — снігових барсів, яків, різних гірських кіз, гімалайських ведмедів, у індійських річках багато риби і крокодилів. До речі, Індія надзвичайно багата на озера та річки. Найбільшими, найповноводнішими з річок є Брахмапутра, Інд і Ганг. Ганг вважається священною річкою індуїстів: вони вірять, що невинний рух цієї річки є земним проявом Бога. Отже, на їхнє переконання, досить лише торкнутися вод Гангу, щоб змити з себе всі гріхи. Індуїсти купаються у цій річці, п'ють з неї воду і зовсім не переймаються тим, що Ганг — одна з найбрудніших річок у світі, адже щодня в неї спускають сотні мільйонів галонів стічних вод. До того ж у індуїстів є звичай розсіювати над священним Гангом прах небіжчиків після кремації (прибічники індуїзму не ховають, а спалюють мертвих), а якщо кремація не дуже вдала, кидати напівзгорілий труп у цю ж річку.

Неодноразово пропонували збудувати на священній річці якомога більше сучасних очисних споруд, але реалізації цього плану завадила відсутність коштів.

За чисельністю населення Індія посідає друге місце в світі після Китаю, але немає країни, яка являла б собою такий величезний калейдоскоп етнічних груп, традицій та релігій. Індійські народи різні за походженням і мають несхожий зовнішній вигляд. У мешканців півдня майже зовсім чорна шкіра і смоляне волосся, а жителі північних районів виглядають майже як європейці — у більшості з них світла шкіра і темне волосся. Є тут і народи, представники яких схожі на монголів, арабів, китайців. Певна річ, чимало в країні й релігій. Крім основної — індуїзму, в Індії поширені також іслам (його сповідують близько 14 % населення), християнство (переважно католицизм), буддизм, джайнізм та сикхізм.

Першою на території Індії була Харрапська (або Індсь-ка) цивілізація, яка виникла десь у III тис. до н. е. в долині річки Інд. Приблизно у II тис. до н. е. вона раптом зникла. За однією з гіпотез, її знищили арійські племена. Після Харрапської цивілізації тут з'явилися інші цивілізації та держави, а першою всеіндійською державою була імперія Маур'я. Щоправда, вона занепала, проіснувавши лише 140 років (325—185 pp. до н. е.).

Приблизно у VIII ст. індуїстську Індію стали поступово завойовувати араби-мусульмани. Мусульманська династія Гуридів підкорила собі усю Північну Індію і заснувала Делійський султанат зі столицею в Делі, але 1526 року султанат упав під натиском армії Бабура, нащадка великого Тамерлана

(Тимура). Бабур заснував імперію Великих Моголів, яка поглинула майже всю Індію, а також розташований поряд Афганістан.

З ХІУ ст. в Індії стали з'являтися європейці — португальці, французи, голландці та англійці. Останні отримали від Моголів право на торгівлю спеціями і текстилем для своєї Ост-Індської компанії (приватна англійська компанія, яка торгувала з країнами Ост-Індії та Китаю). Згодом англійці перетворили Індію на свою колонію.

1947 року, після тривалої національно-визвольної боротьби, Індії вдалося здобути незалежність від Великої Британії. Щоправда, перш ніж надати своїй колонії довгоочікувану свободу, британська влада поділила її за релігійною ознакою: на власне Індію (південно-східні землі, де жили переважно індуїсти) та Пакистан (північно-західні райони Індії, у яких більшість мешканців становили мусульмани).

Як це не парадоксально, але Індія — розвинена індустріально-аграрна держава, котра за обсягом промисловості входить до першої десятки країн світу, ніяк не може дати собі ради і залишається країною кричущих суперечностей і контрастів.

У її надрах є величезні поклади кам'яного вугілля, марганцевих та залізних руд, коштовного каміння, бокситів, торію, слюди, міді, і вона успішно їх розробляє; будує космічні ракети, літаки, локомотиви, судна, випускає автомобілі, комп'ютери, виплавляє метали, виготовляє тканини, хімічні товари, харчові продукти, ювелірні вироби; є одним із найбільших у світі виробників чаю, арахісу, бавовни, кави, джуту, цукрової тростини, хутра та шкіри. Але разом з тим близько 60—65% її населення становить біднота (в Індії живе більш як половина бідняків планети), яка голодує і мешкає у нетрях, де немає води та електрики.

Ця країна посідає третє місце у світі за чисельністю кваліфікованого науково-технічного персоналу і друге — за кількістю професійних програмістів, і водночас близько 40% її мешканців неписьменні. У великих містах Індії на кожному кроці є інтернет-кафе, але відвідувачів там не так вже й багато: у людей немає грошей, а чимало індійців узагалі не уявляють собі, що таке комп'ютер.

Чим же пояснюються всі ці негаразди? Певною мірою тим, що в Індії велика кількість населення, воно вже перевищило мільярдний рубіж і чисельність його щороку зростає приблизно на 1,8%. Якщо темпи приросту населення не знизяться, то менш ніж через півстоліття в Індії буде вдвічі більше мешканців, ніж сьогодні! Зрозуміло, що разом із населенням зростає і його потреба в продуктах харчування, яку Індія поки що не може повністю задовольнити.

Унікальне явище, з яким можна зустрітися лише в Індії, а також у Непалі та Бутані, що тривалий час перебували під її впливом, — це кастова система. Вона являє собою ієрархічний поділ індуїстів на чотири варни (стани): брахмани (вчителі, вчені, жерці), кшатрії (правителі, знать, воїни), вайш'я (незалежні землевласники, торговці) та шудри (залежні землевласники, ремісники, прислуга). Виникла система приблизно в I тис. до н. е., і поступово варни розділилися на дрібніші утворення — касты (джаті). Налічується понад три тисячі каст.

Найнижчі касты — це позаварнові касты недоторканих (далітів, або «запланованих каст»), до яких належали люди, котрі виконували «нечисту» роботу, — сторожі, прибиральники та інші. Недоторканим заборонялося брати воду з колодязів, бо вони нібито могли її забруднити, вони повинні були роззуватись, проходячи повз будинок людини вищої касты, і взагалі не почувалися нормальними людьми. Але нічого не могли вдіяти, бо належність до певної касты визначалася від народження, тобто дитина, яка щойно з'явилася на світ, мала належати тільки до касты своїх батьків.

Кастову систему офіційно скасовано 1950 року. Але вона все ще існує, і індійському урядові це добре відомо, а тому він резервує для далітів місця у навчальних закладах та державному апараті і взагалі намагається всіляко полегшити життя найнижчих каст. Утім, такі дії забезпечують певний ефект лише у містах, тоді як у віддалених селах недоторканих пригноблюють, як і сотні років тому: вони виконують найважчу і найбруднішу роботу. На сьогодні приблизно 15% індійців належать до нижчих каст, близько 40% — до відсталих і лише 16% — до вищих. Не дивно, що чимало людей у країні живуть у злиднях — так жили їхні батьки та діди, отже, і сучасні даліти приречені на жалюгідне існування.

Певно, увесь світ знає, що таке індійське кіно. Це обов'язково мелодрама (іноді з елементами комедії) з піснями й танцями і майже обов'язковим хеппі-ендом. Індія є світовим лідером у виробництві фільмів: щороку тут знімають до тисячі кінострічок (для порівняння: США випускає не більше 250)! Приблизно дев'ятсот із них створюються в Мумбаї (до 1997 року — Бомбей) — великому місті на березі Аравійського моря. Кажуть, що в Мумбаї знаходиться аналог американської «фабрики мрій» Голлівуду — Боллівуд. Але насправді Боллівуду не існує, принаймні району з такою назвою немає ні в місті, ні на його околицях. Просто десь у 90-х роках минулого століття якийсь жартівник з'єднав слова «Бомбей» і «Голлівуд», утворивши назву «Боллівуд». Утім, Мумбай з його численними кіностудіями дійсно можна назвати великим «індійським Голлівудом»...

Тим часом Індія і сама нагадує величезний знімальний майданчик, бо тут можна побачити таке, що, здається, буває тільки в кіно. Її мешканці розмовляють приблизно 845 мовами та діалектами, вулицями міст вільно бродять корови — священні тварини індусів, деякі жінки й досі носять національне вбрання — сарі — шестиметровий шмат тканини, багато разів обернений навколо тіла, поряд з розкішними палатами туляться вбогі хатини, а чимала частина індійців живе в коробках з-під холодильників.

Територія Індії 3,28 млн. квадратних кілометри, населення 1049 млрд. (2003 рік). Столиця – Делі, офіційна мова хінді, англійська.

Етнічна приналежність наступна: 38,8% – індуси (бігарці та гіндостанці; 8,2% - телугу; 8,1% – бенгальці; 7,6% - маратті, таміли, канара, пенджабці та інші.

Панівна релігія – індуїзм, національне свято – День незалежності – 15 серпня, День Республіки - 26 січня, грошова одиниця – індійська рупія = 100 пайс.

Політичний устрій – парламентська федеративна республіка. Глава держави президент, якого обирають на п'ять років. Вищий законодавчий орган – двопалатний парламент.

Адміністративно-територіальний поділ – 28 штатів і 7 союзних територій.

Індія входить до ООН і Британської співдружності.